

تحلیل محتوای اخبار مفاصد اقتصادی در خبرگزاری صداوسیما، ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در نیمه اول سال ۱۳۹۵

امیرحسین حسینی تاجی^۱

علی اکبر رزمجو^۲

چکیده

این پژوهش با هدف دستیابی به میزان و نحوه بازتاب اخبار مفاصد اقتصادی در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی است. محقق اخبار رسانه‌های مذکور را در شش ماهه اول سال ۱۳۹۵ به صورت تمام شماری و در مجموع ۳۷۲ خبر (۱۵۸ خبر از خبرگزاری صداوسیما، ۱۴۰ خبر از خبرگزاری ایرنا و ۷۴ خبر از وبسایت بی‌بی‌سی فارسی) را به روش تحلیل محتوای کمی مورد بررسی و تحلیل قرارداد. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که بیشترین موضوعی که رسانه‌ها به آن پرداخته‌اند موضوع حقوق‌های نجومی بوده است و در موضوعات جزئی هرکدام از رسانه‌ها موضوعی را که در راستای سیاست‌های خبری رسانه بوده برجسته کرده‌اند و همچنین در نوع خبر رسانه‌های مذکور بیشتر از اخبار فرایند مدار استفاده شده و بیشترین قالب مورد استفاده رسانه‌ها گزارش بوده است. از لحاظ ارزش خبری و عناصر خبری، ارزش خبری شهرت و عناصر خبری (که و چه) بیشترین فراوانی را در رسانه‌های مذکور داشته است. همچنین در مقوله دستگاه مرتبط با مفاصد اقتصادی، خبرگزاری صداوسیما، ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشترین فراوانی را به بانک و مؤسسه مالی اختصاص داده‌اند. طبق یافته‌های این پژوهش دلایل مفاصد اقتصادی مطرح شده در خبر، در خبرگزاری ایرنا، دولتی بودن اقتصاد، در خبرگزاری صداوسیما، خلأ قانونی و در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی، خلأ قانونی و ضعف دستگاه‌های نظارتی بیشترین فراوانی را داشتند.

واژگان کلیدی: اخبار مفاصد اقتصادی، خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا، وبسایت

بی‌بی‌سی فارسی

۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه صدا و سیما. amirht20@gmail.com

۲ - عضو هیات علمی دانشگاه صدا و سیما brazmjoo8@yahoo.com

مقدمه

در حوزه ارتباطات، خبر و خبررسانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و در حقیقت یکی از مهم‌ترین حوزه‌های رسانه‌ای کنونی در عصر ارتباطات، خبر و اطلاع‌رسانی است. خبر در شرایط کنونی جهان، نه تنها از آنچه در پیرامون انسان می‌گذرد اطلاع می‌دهد بلکه جهت‌گیری فکری و ذهنی افراد را نیز تعیین می‌کند. (بشیر، ۱۳۹۲: ۳۳).

از آنجا که رسانه‌ها تمامی اتفاقات و حوادث را به‌طور کامل پوشش نمی‌دهند و تنها برخی اخبار و اطلاعات را که بر اساس خط‌مشی و سیاست‌های صاحبان رسانه‌ها می‌باشد را برجسته می‌کنند، در نتیجه همه‌روزه از میان مجموعه موضوعات و مشکلات مطرح شده در یک جامعه، تنها نمونه‌های نادری از این موضوعات و رخدادها، از حمایت‌های رسانه‌ای برای تبدیل شدن به خبر رسانه‌ها، برخوردار می‌شوند. همچنین به دلیل اینکه رسانه‌ها معمولاً با نگرشی شکل‌گرفته به‌گزینش داده‌ها و بررسی پدیده‌های اجتماعی می‌پردازند و اخبار همواره تحت تأثیر اهداف، سیاست‌ها و نیات صاحبان رسانه می‌باشد از این رو هیچ‌گاه، اخبار به عنوان پیام دارای معنای خاص، بدون گرایش ویژه و ارزش اخلاقی و انسانی نمی‌باشد (همان، ۹).

به نظر پژوهشگر رسانه‌ها در هر جامعه‌ای به عنوان دیده‌بان و ناظر شناخته می‌شوند که فسادهای اقتصادی، سیاسی و اداری سیاست‌مداران و حکومت‌ها را به افکار عمومی منتقل و با اطلاع‌رسانی مفاسد حکومت و کارگزاران حکومتی، به نقش نظارتی خود عمل می‌کنند در واقع به منزله چشمان تیزبینی هستند که در سالم‌سازی فضای کشور و مبارزه با مفاسد، نقش مهمی را ایفا می‌کنند.

مفاسد اقتصادی یکی از مشکلات مهم کشورهای در حال توسعه است، عده‌ای براین نظرند که اصولاً برای حل مشکل مفاسد اقتصادی مجازات نمی‌تواند کارگشا باشد و عده‌ای نیز برآنند که مجازات و تنبیه عاملین فساد تنها راه حل مشکلات مقابله با فساد اقتصادی است. مشکل فساد اقتصادی حل نخواهد شد، مگر آنکه عوامل و ریشه‌های بروز این پدیده زشت را کشف و ریشه‌کنی این عوامل را برای مقابله با فساد مهیا گردد. در این بین عوامل مختلفی در مبارزه با مفاسد اقتصادی می‌توانند نقش داشته باشند از جمله آن‌ها می‌توان به اساسی‌ترین سیاست‌های مبارزه با فساد اقتصادی و اصلاحات اقتصادی که شامل ایجاد

نهادهایی بدین منظور، افزایش دستمزدهای بخش عمومی، کاهش اندازه دولت در اقتصاد، حسابرسی مالی دقیق، استقلال دستگاه قضایی، مشارکت شهروندان، تمرکززدایی و اصلاح فرهنگ جامعه و استقلال رسانه‌های ارتباط جمعی اشاره کرد.

در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی توسط رسانه‌ها در کشور ایران، هر یک از رسانه‌ها برای پوشش و انعکاس اخبار، بر اساس سیاست‌ها و منافع خود به این مسأله پرداختند. در این پژوهش محقق در پی آن است تا دریابد وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی چگونه و به چه میزان اخبار مفاسد اقتصادی را پوشش داده و چگونه آن را برجسته کرده‌اند؟ در واقع پژوهشگر به دنبال آن است تا میزان استفاده هر یک از وبسایت‌ها از قالب‌های خبری، اخبار رویداد مدار و فرایند مدار، جهت‌گیری اخبار، نشانگاه مورد اشاره در پوشش اخبار و دیگر مقوله‌ها را مورد بررسی قرار دهد تا به میزان و چگونگی انعکاس اخبار مفاسد اقتصادی در این رسانه‌ها دست یابد. لذا مسأله اصلی پژوهش این است که محقق به میزان و چگونگی انعکاس اخبار مفاسد اقتصادی و عملکرد این رسانه‌ها در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی دست یابد.

بنابراین برای بررسی میزان و نحوه انعکاس این اخبار در وبسایت خبرگزاری صداوسیما به عنوان رسانه‌ی حاکمیتی، وبسایت خبرگزاری ایرنا به عنوان رسانه‌ی دولتی و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی به عنوان رسانه‌ی رقیب، انجام چنین تحقیقی ضرورت دارد تا به شناختی کامل نسبت به رسانه‌های مذکور و چگونگی عملکردشان در قبال انعکاس اخبار فساد اقتصادی برسیم.

همچنین برای شناخت نحوه انعکاس رسانه رقیب (وبسایت بی‌بی‌سی فارسی) از موضوع مفاسد اقتصادی و سیاست‌ها و خط‌مشی‌های رسانه‌های داخلی (وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت خبرگزاری صداوسیما) در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی و نوع آرایش آن‌ها در برابر همه‌های رقیب، ضرورت انجام چنین تحقیقی احساس می‌شود. زمانی که میزان و چگونگی اطلاع‌رسانی اخبار مفاسد اقتصادی، با حساسیت جامعه به فساد اقتصادی و نسبت مفاسد اقتصادی با اعتماد عمومی مردم به نظام سیاسی و اقتصادی، مرتبط باشد این اهمیت و ضرورت دوچندان می‌شود.

تحقیق حاضر به دلیل اینکه خبرگزاری رسمی صداوسیما را مورد مذاقه و بررسی قرار می‌دهد به طور مستقیم با نیازهای پژوهشی سازمان صداوسیما مرتبط و به‌عنوان آینه‌ای برای عملکرد خبرگزاری صداوسیما در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی می‌باشد. همچنین با بررسی و تحلیل اخبار مفاسد اقتصادی در خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی به نحوه انعکاس اخبار مربوط به فساد اقتصادی در رسانه‌های دولتی و به خصوص در رسانه رقیب (بی‌بی‌سی فارسی) شناخت حاصل می‌کنیم و از رهگذر شناخت رسانه‌های خارجی که در پی سست کردن پایه‌های نظام جمهوری اسلامی هستند، ضمن اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی، قدرت نظام رسانه‌ای خود را برای مقابله با رسانه‌های خارجی و رسانه‌های رقیب فزونی خواهیم بخشید. همچنین برای ارتقای ظرفیت‌ها و توانمندی‌های خبرگزاری و رساندن خبرگزاری صداوسیما به یک خبرگزاری تراز برتر در امر اطلاع‌رسانی مؤثر خواهد بود.

لذا انجام پژوهشی که بتواند نحوه‌ی عملکرد و میزان پوشش رسانه‌های مذکور از فسادهای اقتصادی را مورد بررسی قرار دهد ضرورت دارد. همچنین این پژوهش از دو بعد دیگر نیز اهمیت دارد. به طوری که این پژوهش به شناخت وقایع و رخدادها یکی دوره‌ی زمانی خاص کمک می‌کند و از سوی دیگر به درک دیدگاه‌های ایدئولوژیکی موجود و جهت‌گیری این رسانه‌ها نسبت به مفاسد اقتصادی ایران یاری می‌رساند.

هدف اصلی

دستیابی به میزان و نحوه بازتاب اخبار مفاسد اقتصادی در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در نیمه اول سال ۱۳۹۵.

سؤال اصلی

میزان و نحوه بازتاب اخبار مفاسد اقتصادی در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در نیمه اول سال ۱۳۹۵ چگونه است؟

مفاسد اقتصادی

مفاسد اقتصادی پدیده‌هایی هستند که عملکرد صحیح اقتصاد یک جامعه را دچار خلل می‌کنند و به تعبیر اقتصادی، نشتی اقتصاد در سطح کلان محسوب می‌شوند. ممکن

است فساد در سه سطح شخصی، نهادی و سیستمی اشاعه یابد. در سطح شخصی فساد در راستای نفع فردی یک شخص صورت می‌گیرد، در سطح نهادی این مسأله در جهت منافع یک ارگان و نهاد معین صورت می‌گیرد و در سطح سیستمی فساد کل رژیم و نظام سیاسی کشور را در برمی‌گیرد. (محقق، ۱۳۸۹: ۶).

در این تحقیق منظور ما از فساد اقتصادی، فساد است که مربوط به حوزه‌های مالی و اقتصادی است و مرتکبان آن با عملکرد غیرقانونی و غیراخلاقی و صرفاً برای به دست آوردن سود انجام می‌دهند در این راستا اختلاس، حقوق‌های نجومی و برخی دیگر از اشکال فساد اقتصادی که در سال‌های اخیر در کشور اتفاق افتاد مدنظر محقق در تحقیق می‌باشد.

خبر

در مطالعات اخیر آمده است: خبر، گزارشی از رویداد واقعی و عینی است که دارای یک یا چند ارزش خبری باشد ارزش‌های مهم خبری در ارائه این گزارش که تحت تأثیر عوامل درون‌سازمانی شکل می‌گیرد عبارت‌اند از: دربرگیری، برخورد، شهرت، عجیب و استثنایی، تازگی و همجواری (بدیعی، ۱۳۶۹: ۴۰-۴۵).

در این تحقیق منظور ما از خبر، قالب‌های خبری است که رسانه‌ها در پوشش یک موضوع از آن‌ها استفاده می‌کنند. قالب‌هایی نظیر گزارش، مصاحبه، خبر کوتاه و... که هر یک از خبرگزاری‌ها برای پوشش اخبار مفاصد اقتصادی از آن‌ها استفاده کرده‌اند.

چارچوب نظری

چارچوب نظری همچون دریچه است که محقق از منظر آن، به پدیده مورد بررسی نگاه می‌کند. گویی محقق در ابتدای مطالعه خود، لنز مشخصی را انتخاب کرده و بر اساس آن به پدیده مورد نظر می‌نگرد و بر اساس آن داوری می‌کند. در این تحقیق با توجه به سؤالات تحقیق و بررسی پیشینه پژوهش‌ها، از برخی نظریات مرتبط با تحقیق حاضر استفاده می‌شود و نظریه مختار در این پژوهش نیز نظریه برجسته‌سازی می‌باشد.

نظریه برجسته‌سازی^۳

نظریه برجسته‌سازی را نیز می‌توان در زمره نظریه‌های موج سوم قرارداد. بنابراین نظریه، محتوای رسانه‌ها، درک عموم مردم را از میزان اهمیت موضوع‌ها تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ به عبارت دیگر، بر اساس این نظریه، اهمیت موضوع از نظر مردم، تابع میزان اهمیتی است که رسانه‌ها به آن موضوع می‌دهند (دهقان، ۱۳۷۸: ۲۵).

برجسته‌سازی را معادل Agenda setting ترجمه کرده‌اند که به معنی اولویت‌گذاری بر برنامه‌ای خاص اطلاق می‌شود؛ اما اصطلاحاً می‌توان گفت برجسته‌سازی؛ یعنی این اندیشه که رسانه‌های خبری با ارائه خبرها، موضوع‌هایی را که مردم درباره آن‌ها می‌اندیشند تعیین می‌کنند (شاکری، ۱۳۸۴: ۳۲).

مهدی زاده در این خصوص می‌افزاید: منظور از برجسته‌سازی رسانه‌ها این است که رسانه‌ها، به ویژه در اخبار و گزارش‌های خبری و برنامه‌های مستند، این قدرت را دارند که توجه عموم را به مجموعه‌ای از مسائل و موضوعات معین و محدود معطوف سازند و از مسائل و موضوعات دیگر چشم‌پوشی کنند. حاصل کار این می‌شود که بعضی از مسائل خاص توسط بسیاری از مردم در سپهر عمومی و خارج از قلمرو رسانه‌ها به بحث گذاشته می‌شود در حالی که به مسائل و موضوعات دیگر توجه نمی‌شود (مهدی زاده، ۱۳۹۲: ۶۲).

- چارچوب سازی^۴

مفهوم چارچوب سازی را در سال ۱۹۷۴ جامعه‌شناسی به نام اروینگ گافمن^۵ عنوان کرد. جامعه‌شناسی که معتقد بود افراد به صورت فعال، جهان پیرامون خود را با استفاده از چارچوب‌هایی که اطلاعات را تعیین، دریافت، شناسایی و برجسب می‌زنند، سازمان‌دهی و معنا می‌کنند.

به بیان دیگر، رسانه‌ها به مخاطبان می‌گویند درباره «چه» فکر کنند و سپس چگونه فکر کردن را نیز در چارچوبی که از پیش ساخته و پرداخته‌اند، بر آنان تحمیل می‌کنند.

3- Agenda setting Theory

4- Framing

5- Irving Gaughman

چارچوب سازی مبتنی بر این فرض است که نحوه توصیف یک موضوع و رویداد در گزارش‌های خبری، بر [چگونگی] درک آن موضوع و رویداد توسط مخاطب، تأثیر می‌گذارد (شیفل و تیوکسیری، ۲۰۰۷: ۱۱). بنابراین، کار رسانه‌ها تنها انتخاب رویداد و حوادثی خاص از میان رویدادهای زیاد نیست، بلکه معنی دادن به آن نیز هست. رسانه‌ها ناگزیرند حوادث و رویدادها را برای مخاطبانشان مهم و با اهمیت نشان دهند؛ لازمی این کار نیز جای دادن خبر در متن یک روایت یا داستان است (مهدی زاده، ۱۳۹۲: ۶۴).

روش تحقیق

در این تحقیق از روش تحلیل محتوای کمی استفاده کردیم. تحلیل محتوا، روش تحقیقی مفیدی است که در آن، اقلام یا موارد مهم محتوای پیام همه رسانه‌های همگانی، شناسایی و شمارش و با اقلام و موارد دیگر مقایسه می‌شوند؛ سرانجام با سایر آمار و ارقام مشابه گردآوری شده و از کل جامعه مقایسه می‌گردند (گیل، آدمز، ۱۳۸۴: ۸۹).

جامعه آماری

اخباری که در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۵ درباره مفاسد اقتصادی در وبسایت خبرگزاری ایرنا، صداوسیما و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی منتشر شده‌اند جامعه آماری این تحقیق را شامل می‌شوند در حقیقت اخباری که در طول این ۶ ماه یعنی از تاریخ (۱۳۹۵/۱/۱) تا (۱۳۹۵/۶/۳۱) در این وبسایت‌ها منتشر شده‌اند مورد بررسی قرار گرفت. اخبار منتشر شده در خبرگزاری ایرنا ۱۴۰ مورد در خبرگزاری صداوسیما ۱۵۸ مورد و در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی ۷۴ مورد بوده است. در واقع ۳۷۲ خبر مورد بررسی قرار گرفت.

روش نمونه‌گیری

در این تحقیق با توجه به کم بودن اخبار در طول شش ماه و با صلاح دید اسانید راهنما و مشاور، کلیه اخباری که در بازه زمانی ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۵ (۱۳۹۵/۱/۱) تا (۱۳۹۵/۶/۳۱) منتشر شده بود، به صورت تمام شماری مورد بررسی قرار گرفت.

واحد تحلیل

واحد تحلیل به واحدهایی گفته می‌شود که از نظر آماری تحلیل می‌شوند تا به سؤالات تحقیق پاسخ داده شود و یا فرضیه مورد آزمون قرار بگیرد. در این پژوهش هر خبر و یا گزارش به عنوان یک واحد تحلیل در نظر گرفته شده است.

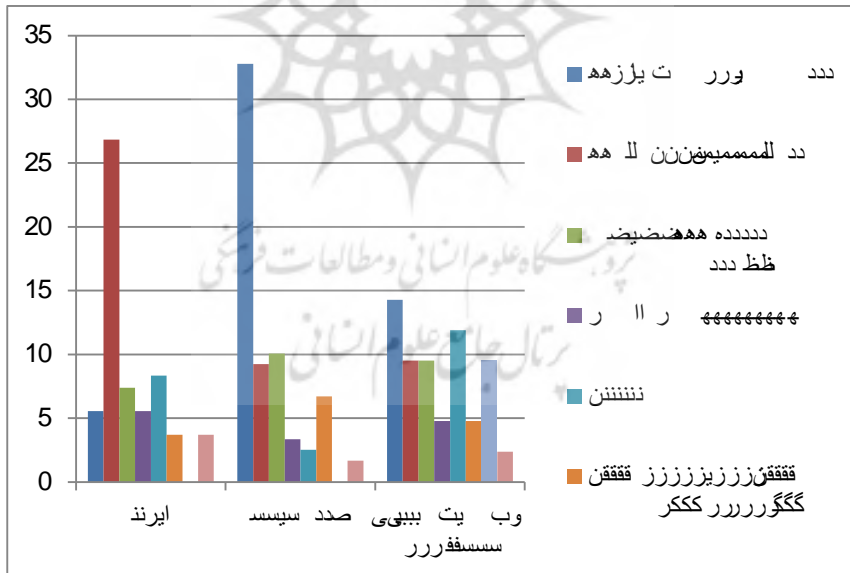
شیوه و ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش همانند دیگر تحقیقات، اطلاعات و مبانی نظری پژوهش از طریق مطالعه کتابخانه‌ای گردآوری و بر این اساس مقوله‌های مرتبط با تحقیق مشخص شد. بنابراین چون فرایند مقوله‌سازی باید به گونه‌ای باشد که برای محقق و کدگذار دوم قابل اندازه‌گیری باشد لذا در مرحله بعد به تعاریف عملیاتی مؤلفه‌های استخراج شده اقدام شد تا بر اساس این تعاریف و مصادیق آن به بررسی اخبار خبرگزاری‌های مذکور بپردازیم و سپس برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق، به کمک اساتید راهنما و مشاور که در این حوزه متخصص هستند دستورالعمل کدگذاری تهیه و تنظیم شد و در ادامه اخبار مفاسد اقتصادی را با توجه به این دستورالعمل، مورد بررسی قرار دادیم و بررسی‌ها را بر روی برگه مخصوص کدگذاری ثبت کردیم در مرحله بعد به وارد کردن اطلاعات و داده‌های حاصل از بررسی اخبار مفاسد اقتصادی در هر یک از خبرگزاری‌ها، پرداخته شد و نتایج حاصل از SPSS برای هر متغیر مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت.

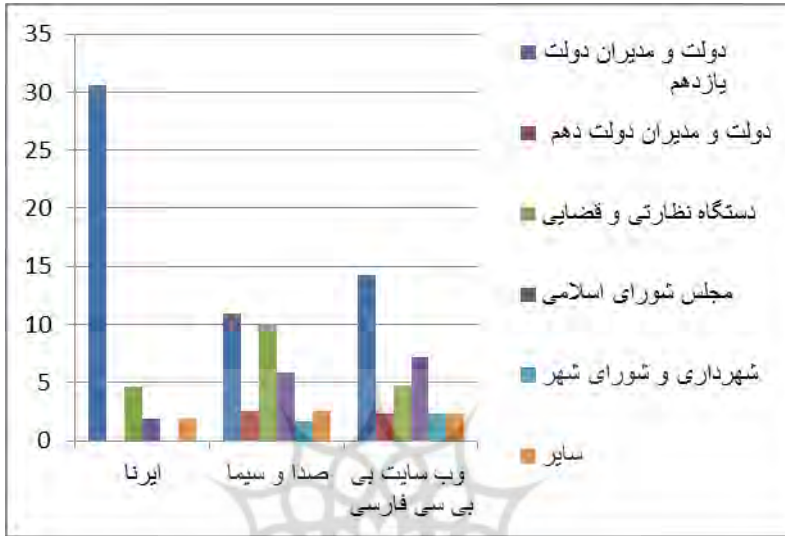
جدول مقایسه‌ای جهت‌گیری خبر در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

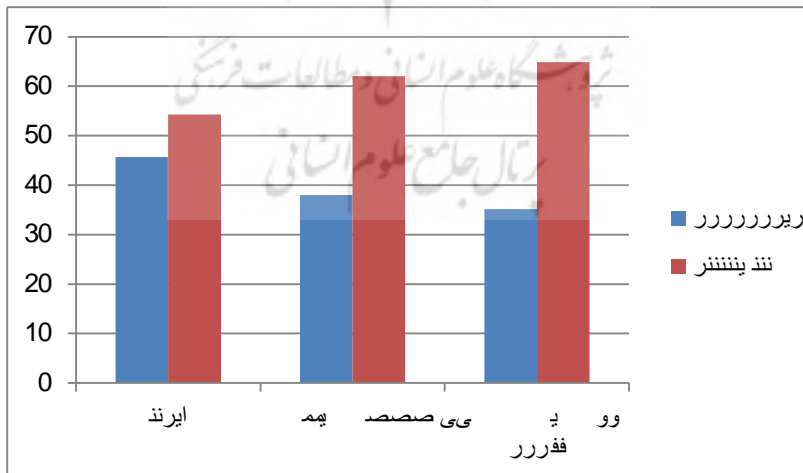
جدول مقایسه‌ای نشانگاه جهت‌گیری منفی خبر در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

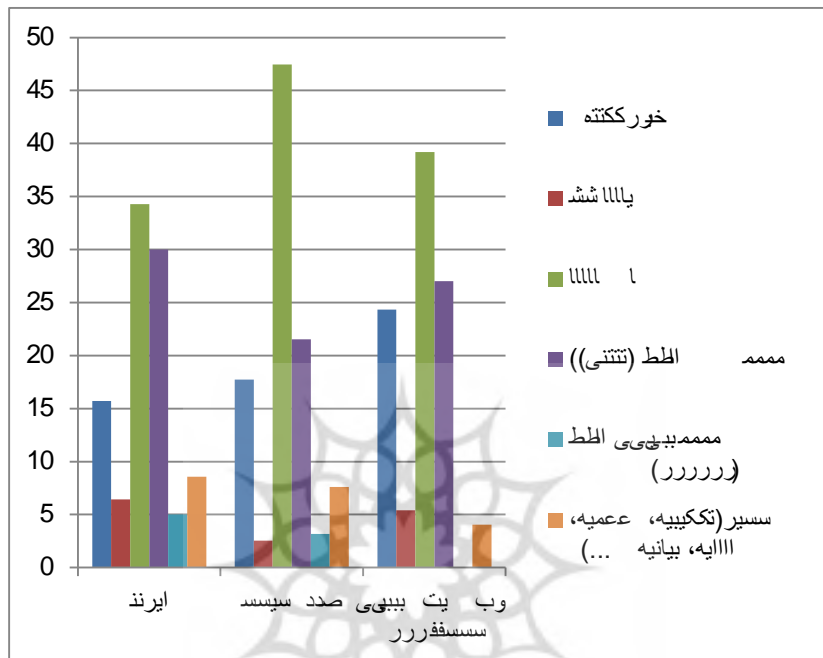
جدول مقایسه‌ای نشانگاه جهت‌گیری مثبت خبر در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

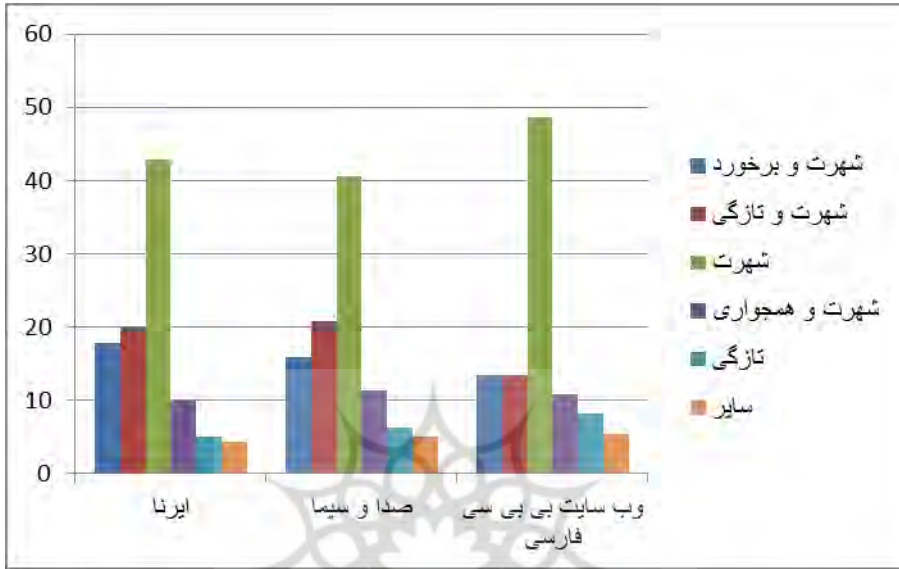
جدول مقایسه‌ای نوع خبر در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

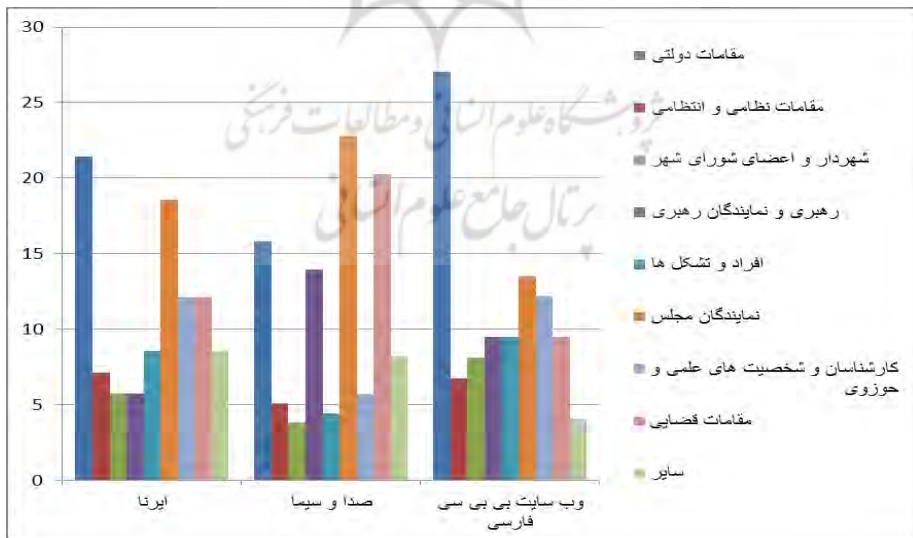
جدول مقایسه‌ای قالب‌های خبری در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

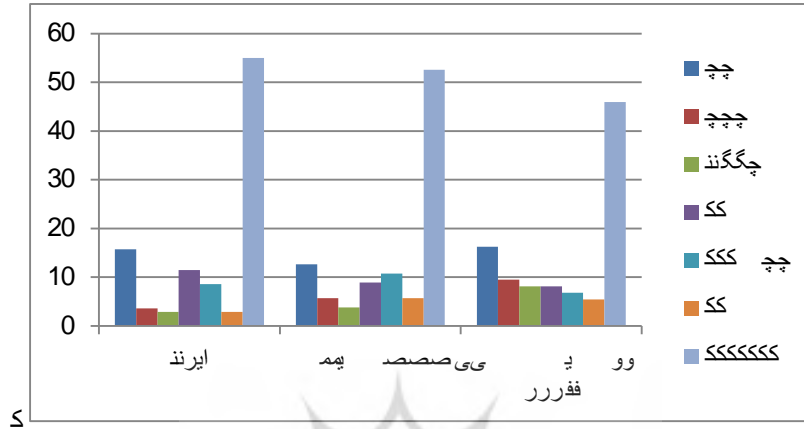
جدول مقایسه‌ای ارزش‌های خبری در وب‌سایت خبرگزاری صداوسیما، وب‌سایت خبرگزاری ایرنا و وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی

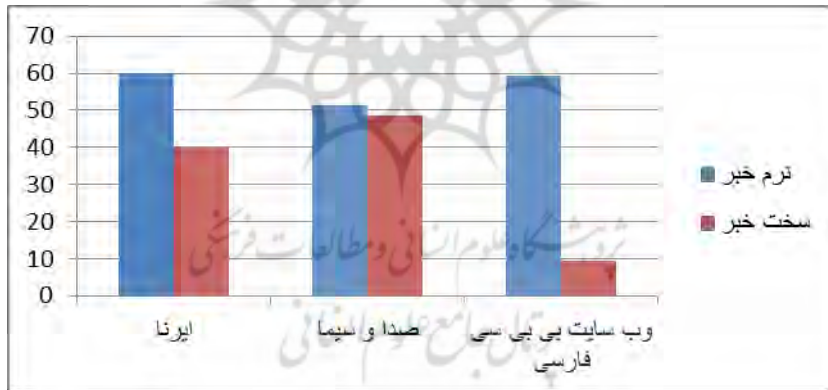
جدول مقایسه‌ای استنادهای خبر در وب‌سایت خبرگزاری صداوسیما، وب‌سایت خبرگزاری ایرنا و وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی

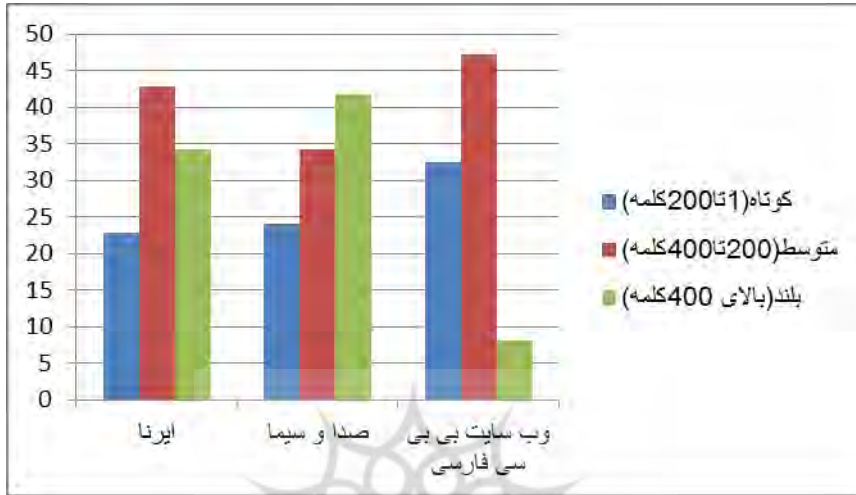
جدول مقایسه‌ای عناصر خبری در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

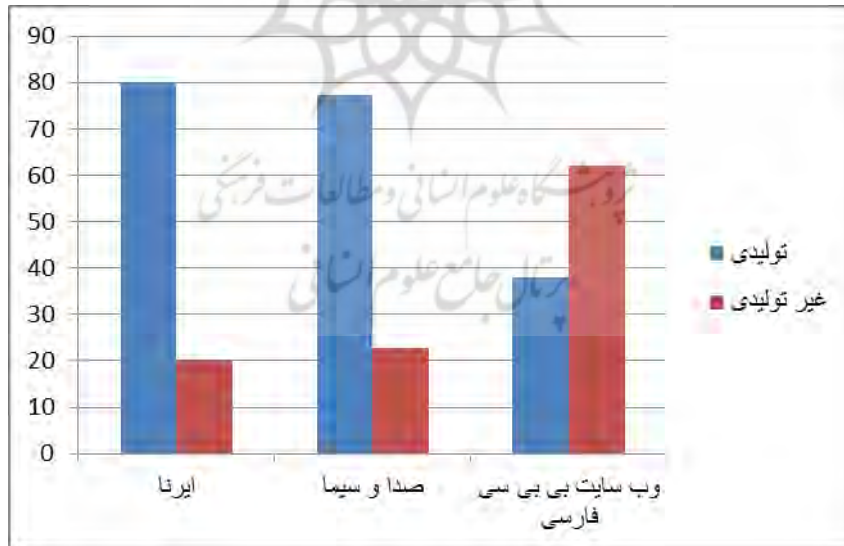
جدول مقایسه‌ای شکل خبر در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

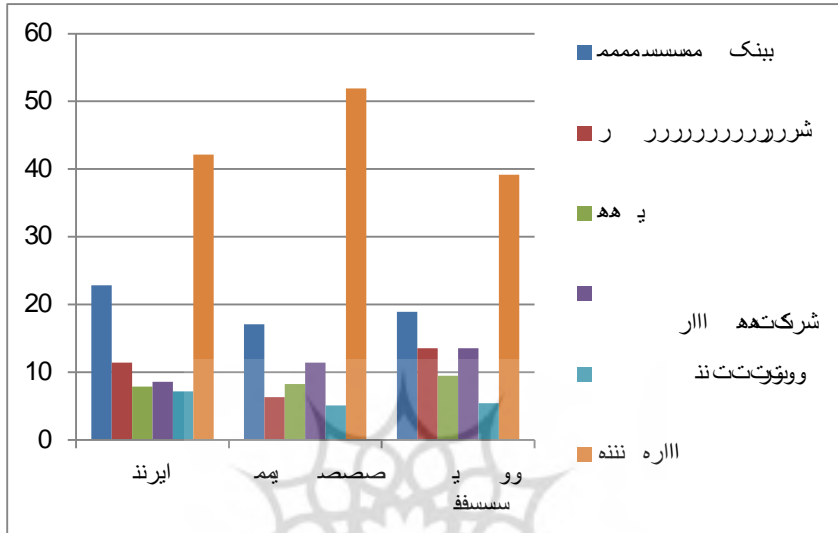
جدول مقایسه‌ای حجم مطالب خبری در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

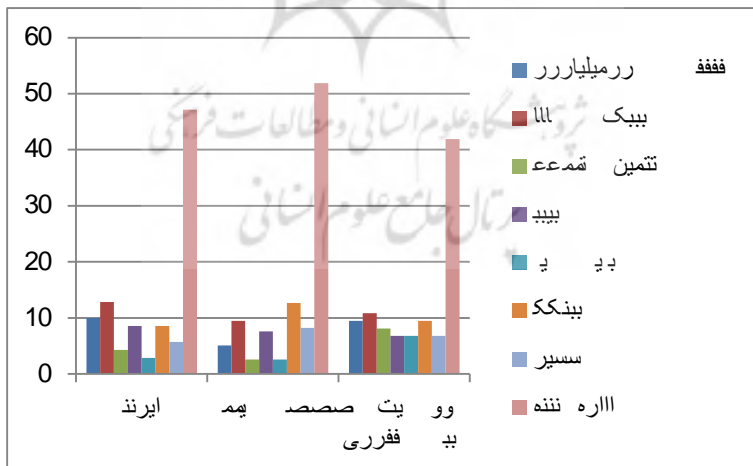
جدول مقایسه‌ای منبع مطالب خبری در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

جدول مقایسه‌ای دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

جدول مقایسه‌ای دیگر مفاسد مطرح شده در خبر در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، وبسایت خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی

بحث و جمع‌بندی

با توجه به یافته‌های تحقیق در این پژوهش سؤال اول که ناظر بر موضوع اصلی خبر در وب‌سایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است می‌توان گفت زیر مقوله حقوق نجومی در خبرگزاری ایرنا، خبرگزاری صداوسیما و وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی به ترتیب (۶۰ درصد)، (۶۷/۰۸ درصد) و (۶۲/۱۶ درصد) بیشترین فراوانی را داشته است و به دلیل اینکه مسأله حقوق نجومی در بازه زمانی مورد بررسی بیشتر در رسانه‌ها و افکار عمومی مطرح می‌شد در نتیجه رسانه‌ها این موضوع را بیشتر از سایر اشکال مفاسد اقتصادی برجسته کرده‌اند. همچنین می‌توان گفت که موضوع مفاسد املاک شهرداری و اختلاس نیز به دلیل اینکه در همین بازه زمانی مورد توجه قرار گرفته توسط رسانه‌ها بیشتر نشان داده شده است. باید گفت که رسانه‌های داخلی و خارجی تقریباً (۱۰ درصد) از اخبار خود را به موضوعاتی نظیر پولشویی و اخلال در نظام اقتصادی، رانت و تحصیل مال نامشروع و زمین‌خواری اختصاص داده‌اند که نشان‌دهنده این است که رسانه‌ها در طول زمان و برای اصلاح مفاسد اقتصادی به آن توجه نداشته‌اند و صرفاً در مواقعی که مفاسدی در کشور اتفاق افتاده است موضوع مفاسد اقتصادی را پیگیری و برجسته کرده‌اند. به طوری که کمترین فراوانی در بین زیر مقوله‌های این متغیر در خبرگزاری ایرنا مربوط به زیر مقوله پولشویی و اخلال در نظام اقتصادی و زیر مقوله زمین‌خواری و رانت با (۳/۵۷ درصد) و در خبرگزاری صداوسیما (۳/۱۷ درصد) و وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی کمترین فراوانی با (۲/۸ درصد) به زیر مقوله پولشویی و اخلال در نظام اقتصادی اختصاص یافته است؛ این در حالی است که مسأله حقوق نجومی و اختلاس و املاک شهرداری به دلیل اینکه در همان بازه زمانی مطرح شده‌اند بیشتر برجسته شده‌اند و همچنین به دلیل اینکه موضوع حقوق نجومی بیشتر توسط افکار عمومی دنبال می‌شد در نتیجه رسانه‌ها هم به آن بیشتر پرداخته‌اند. خبرگزاری صداوسیما بیشترین درصد را در بین سایر رسانه‌ها به حقوق نجومی به‌عنوان موضوع اصلی خبر اختصاص داده است که بر اساس آمار مطالبه‌گری این رسانه را نشان می‌دهد.

با توجه به یافته‌های تحقیق در این پژوهش، سؤال دوم که ناظر بر موضوع جزئی خبر در وب‌سایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی در

پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است، می‌توان نتیجه گرفت که زیر مقوله مقصر جلوه دادن دولت دهم در مسأله حقوق‌های نجومی در خبرگزاری ایرنا بیشترین فراوانی (۱۸/۵۷ درصد) را داشته است و سلامت مدیران و کم بودن دریافتی‌های کلان با (۱۷ درصد) و برخورد سیاسی منتقدان دولت با حقوق‌های نجومی با ۱۲ درصد و قانونی جلوه دادن حقوق نجومی در خبر با (۱۰ درصد) بیشترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند و این نشان‌دهنده این است که خبرگزاری ایرنا در پی این بوده است که به مخاطبان و افکار عمومی جامعه نشان دهد که بیشتر مدیران دولتی از سلامت مالی برخوردار هستند و منتقدانی که مسأله حقوق نجومی را مطرح می‌کنند بیشتر سیاسی است و نه واقعی. همچنین خبرگزاری ایرنا مقصر اصلی مفاسد اقتصادی علی‌الخصوص موضوع فیش‌های حقوقی را دولت دهم می‌داند. خبرگزاری ایرنا در پی آن بوده است که به حقوق‌های دریافت شده توسط اعضای دولت و مدیران وجه قانونی بدهد و به مخاطبان و افکار عمومی بگوید که حقوق‌ها قانونی بوده و نه غیرقانونی. خبرگزاری صداوسیما بیشترین زیرمقوله به سؤاستفاده از موقعیت شغلی و چگونگی مقابله و برخورد با مفاسد اقتصادی هرکدام به صورت جداگانه (۲۲ درصد) اختصاص داده است که نشان‌دهنده این است که خبرگزاری صداوسیما بیشتر در پی چگونگی مبارزه و مقابله با مفاسد اقتصادی و بیان سوءاستفاده مدیران از موقعیت شغلی بوده است؛ یعنی خبرگزاری صداوسیما بیشتر از سایر رسانه‌ها در پی آن است که با مفاسد اقتصادی مقابله و از تکرار آن جلوگیری کند. زیر مقوله گسترده بودن مفاسد اقتصادی در دیگر دستگاه‌های کشور در خبرگزاری ایرنا (۷ درصد) است که نشان‌دهنده این است که خبرگزاری ایرنا به‌عنوان رسانه دولتی به مخاطبان و افکار عمومی می‌رساند که در دیگر دستگاه‌های کشور هم حقوق‌های دریافتی و مفاسد اقتصادی بالا است و مسأله مفاسد اقتصادی مختص دولت نیست و در سایر قوا و سایر نهادهای کشور است.

خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی غیرقانونی بودن املاک شهرداری را بیشتر منعکس کرده‌اند و این نشان‌دهنده این است که بی‌بی‌سی فارسی و خبرگزاری ایرنا در پی آن بوده‌اند که موضوع غیرقانونی بودن املاک شهرداری را در اذهان برجسته‌تر کنند. وبسایت بی‌بی‌سی فارسی با برجسته کردن زیر مقولات مقصر جلوه دادن دولت دهم در مسأله حقوق‌های نجومی با (۱۲ درصد) و گسترده بودن مفاسد اقتصادی در دیگر

دستگاه‌های کشور با (۱۶ درصد) ضمن مقصر جلوه دادن دولت دهم در پی بی‌اعتبار کردن نظام جمهوری اسلامی ایران است. همچنین وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی مطرح‌شدن مفاسد اقتصادی در دولت یازدهم را سیاسی و دولت دهم را مقصر مفاسد موجود می‌داند. خبرگزاری صداوسیما غیرقانونی بودن املاک شهرداری با (۱/۸۹ درصد) را کمتر از رسانه‌های مورد بررسی برجسته و منعکس کرده است.

با توجه به اینکه وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی بیشترین فراوانی (۱۶/۵۶ درصد) را به زیر مقوله گسترده بودن مفاسد اقتصادی در دیگر دستگاه‌های کشور و کمترین فراوانی (۲/۷۰ درصد) را به زیر مقوله ضرورت پیشگیری از مفاسد اقتصادی و قانونی بودن واگذاری املاک شهرداری اختصاص داده است نشان‌دهنده این است که وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی در راستای اهداف و رسالت خود در پی بی‌اعتمادی مردم ایران به نظام سیاسی است؛ به عبارت دیگر وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی گستردگی مفاسد اقتصادی را به نظام سیاسی ایران مرتبط می‌داند تا به احزاب اصولگرا یا اصلاح‌طلب. همچنین برای اصلاح و پیشگیری از مفاسد اقتصادی کمترین اخبار را وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی منتشر کرده است که نشان‌دهنده عدم توجه به اصلاح نظام اقتصادی ایران است.

در این تحقیق در پاسخ به سؤال سوم که به جهت‌گیری وب‌سایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی می‌پردازد می‌توان گفت، از لحاظ جهت‌گیری خبر، جهت‌گیری منفی بیشترین فراوانی را در خبرگزاری ایرنا (۴۷/۱۵ درصد) و خبرگزاری صداوسیما (۵۰ درصد) داشته است که این آمار نشان‌دهنده این است هر دو رسانه با نگاه منفی به تولید اخبار پرداخته‌اند. خبرگزاری ایرنا بیشتر نگاه منفی به دولت دهم داشته است و بیشتر با نگاه سیاسی دست به تولید خبر زده است. جهت‌گیری مثبت در خبرگزاری ایرنا (۳۰ درصد) و در خبرگزاری صداوسیما (۲۵ درصد) است.

همچنین در هر دو رسانه خبری کمترین فراوانی را به جهت‌گیری خنثی اختصاص داده‌اند به طوری که ایرنا (۲۲/۸۵ درصد) و خبرگزاری صداوسیما (۲۴/۶۹ درصد) و این نیز نمایانگر این است که هر دو رسانه نسبت به اشخاص و یا نهادی و ... موضع‌گیری داشته‌اند در حالی که وب‌سایت بی‌بی‌سی فارسی در اخبار خود بیشترین فراوانی را به جهت‌گیری خنثی (۴۳/۲۴ درصد) و کمترین فراوانی را به جهت‌گیری مثبت (۱۸/۹۲)

درصد) اختصاص داده است. بالا بودن جهت‌گیری خنثی در این وبسایت نشان‌دهنده حرفه‌ای‌تر بودن این رسانه است؛ به این معنی که رسانه بی‌بی‌سی فارسی در پی بی‌طرف نشان دادن خود در قضیه مفاسد اقتصادی ایران است.

در پاسخ به سؤال چهارم در این تحقیق که ناظر بر نشانگاه مورد اشاره در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است، طبق یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت، بیشترین فراوانی در نشانگاه جهت‌گیری منفی در خبرگزاری ایرنا به دولت و مدیران دولت دهم (۲۶/۸۵ درصد) بوده است و این آمار نشان‌دهنده این است که خبرگزاری ایرنا دولت دهم را مقصر اصلی مفاسد اقتصادی کشور معرفی می‌کند. همچنین در نشانگاه جهت‌گیری مثبت خبرگزاری ایرنا (۳۰ درصد) از نشانگاه‌های مثبت در اخبار خود را به دولت یازدهم اختصاص داده است و با توجه به اینکه رسانه ایرنا یک رسانه دولتی است طبعاً می‌بایست در راستای اهداف و سیاست‌های دولت حرکت کند چراکه مدیران و بودجه خبرگزاری از طریق دولت انتخاب و تزیق می‌شود پس قاعداً باید صدای دولت و پشتیبان دولت باشد. خبرگزاری ایرنا هیچ‌نگاه مثبتی نسبت به دولت دهم و شهرداری نداشته و زیر مقوله‌های مربوط به این موارد در اخبار ایرنا با (۰) درصد نمایش داده شده است.

بیشترین نشانگاه جهت‌گیری منفی در خبرگزاری صداوسیما به دولت و مدیران دولت یازدهم (۳۲/۷۷ درصد) اختصاص دارد و این نشان‌دهنده این است که خبرگزاری صداوسیما نسبت به دولت یازدهم در قضیه حقوق‌های نجومی و به‌طور اعم مسأله مفاسد اقتصادی نگاه منفی دارد. همچنین خبرگزاری صداوسیما به دستگاه‌های نظارتی و قضایی (۱۰ درصد) و به دولت دهم با (۹ درصد) نگاه منفی در مسأله مفاسد اقتصادی داشته است؛ و این نمایان‌گر این است که خبرگزاری صداوسیما با نگاهی رسانه‌ای و ملی در پی سیاسی کردن و مقصر جلوه دادن یک شخص و یا حزب نیست بلکه به هر کدام از نهادهای مربوطه در مسأله مفاسد اقتصادی سهمی را قائل می‌شود و در پی مطالبه از آن‌ها است.

وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشترین نشانگاه جهت‌گیری منفی را به دولت و مدیران دولت یازدهم (۱۴/۲۸ درصد) و بیشترین جهت‌گیری مثبت را نیز به دولت و مدیران دولت یازدهم اختصاص داده است.

وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشتر از رسانه‌های ایرنا و صداوسیما به منتقدان دولت یازدهم نگاه منفی داشته است به طوری که خبرگزاری ایرنا با (۸ درصد)، خبرگزاری صداوسیما با (۲ درصد) و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی تقریباً (۱۲ درصد) بوده‌اند و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی برای پنهان کردن حمایت از دولت یازدهم به منتقدان دولت بیشتر نگاه منفی داشته است؛ به عبارت دیگر باید گفت که وبسایت بی‌بی‌سی فارسی به صورت کاملاً شفاف از دولت یازدهم حمایت نکرده، بلکه بیشتر به منتقدان دولت که عموماً از جناح اصولگرایان هستند نگاه منفی داشته است.

در پاسخ به سؤال پنجم این تحقیق که درصد دستیابی به میزان اخبار رویداد مدار و فرآیند مدار در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است، می‌توان گفت، در خبرگزاری ایرنا و خبرگزاری صداوسیما و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشترین فراوانی به ترتیب (۵۴/۲۹ درصد)، (۶۲/۰۳ درصد) و (۶۴/۸۷ درصد) به اخبار فرآیند مدار و کمترین فراوانی به ترتیب (۴۵/۷۱ درصد)، (۳۷/۹۷ درصد) و (۳۵/۱۳ درصد) به اخبار رویداد مدار اختصاص یافته است.

در پاسخ به سؤال ششم تحقیق که ناظر بر قالب‌های خبری به کار رفته در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است می‌توان نتیجه گرفت که در خبرگزاری ایرنا بیشترین قالب خبری که مورد استفاده قرار گرفته گزارش (۳۴/۲۸ درصد) و مصاحبه تلفنی با (۳۰ درصد) بوده‌اند؛ در واقع نشان‌دهنده این است که خبرگزاری ایرنا به اخبار مفاسد اقتصادی با جزئیات پرداخته است و گزارش زیادی را درباره مفاسد اقتصادی تولید کرده و پوشش داده است. همچنین خبرگزاری ایرنا برای اینکه بتواند در مدت‌زمان کمتری و بلافاصله افکار عمومی را در دست بگیرد و هدایت کند بیشتر از سایر رسانه‌ها به مصاحبه تلفنی پرداخته است. در حالی که طبق آمار، تفسیر و تحلیل (۶ درصد) مفاسد اقتصادی در این رسانه کمتر مورد توجه واقع شده است. این آمار نشان می‌دهند که نگاه غیر تحلیلی در اخبار ایرنا مشهود است.

خبرگزاری صداوسیما بیشترین درصد را به گزارش (۴۷/۴۶ درصد) و کمترین درصد را نیز همانند خبرگزاری ایرنا به تفسیر و تحلیل (۲/۵۴ درصد) اختصاص داده است البته

در تفسیر و تحلیل اخبار مفاسد اقتصادی خبرگزاری ایرنا بهتر از خبرگزاری صداوسیما کار کرده است. وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشترین قالب مورد استفاده گزارش با (۳۹/۱۸ درصد) بوده است و نشان‌دهنده این است که اخبار مفاسد اقتصادی در کشور همراه با جزئیات آن مورد توجه این رسانه بوده است. با توجه به اینکه وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در دسترسی به اخبار ایران و عدم ارتباط آسان با مسئولان کشور و مردم از مصاحبه مستقیم و رو در رو هیچ استفاده‌ای نکرده است.

در پاسخ به سؤال هفتم این تحقیق که بر ارزش‌های خبری برجسته شده در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی تأکید دارد می‌توان نتیجه گرفت که ارزش خبری برجسته شده، در خبرگزاری ایرنا با (۴۲/۸۶ درصد)، خبرگزاری صداوسیما با (۴۰/۵۰ درصد) و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی با (۴۸/۶۴ درصد) بیشترین فراوانی مربوط به ارزش خبری شهرت بوده است که نشان‌دهنده غلبه نگاه اداری، غیر تحلیلی و عافیت‌طلبی در رسانه‌های مورد بررسی است و برای روزنامه‌نگاری حرفه‌ای و مسئول که باید صدای مردم باشد و نظرات مردم را جویا شود قابل توجه نیست. البته ارزش خبری شهرت معمولاً در اخبار سیاسی، دارای اهمیت بیشتری است، چراکه سیاستمداران همواره زیر ذره‌بین خبرنگاران و رسانه‌ها قرار دارند و اتفاقات و رویدادهای مرتبط با آن‌ها و نیز اظهارنظرهای آنان همواره مورد توجه مردم عادی قرار می‌گیرد.

در پاسخ به سؤال هشتم تحقیق که ناظر بر استنادهای مطالب خبری در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است می‌توان گفت، در خبرگزاری ایرنا بیشترین استنادهای مطالب خبری به مقامات دولتی با (۲۱/۴۲ درصد) و کمترین فراوانی به شهردار و اعضای شورای شهر و زیر مقوله رهبری و نمایندگان رهبری با (۵/۷۲ درصد) اختصاص داشته است که نشان‌دهنده این است که خبرگزاری ایرنا در جهت اهداف و سیاست‌های دولت یازدهم قدم برداشته و بیشتر به نظرات و سخنان کسانی که همسو با دولت بوده‌اند توجه کرده است و رسانه را در خدمت کسانی که در راستای مدح دولت بوده‌اند مورد استفاده قرار داده و کمتر به سخنان و نظرات افراد و اشخاصی که برخلاف دولت یازدهم و مدیران آن حرف می‌زدند توجه و به آن‌ها استناد کرده است. همچنین خبرگزاری ایرنا با (۱۲

درصد) و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی (۱۲ درصد) بیشتر از خبرگزاری صداوسیما (۵ درصد) به نظرات و سخنان اشخاص علمی و کارشناسان توجه و استناد کرده است چراکه کارشناسان و شخصیت‌های علمی جز گروه‌های مرجعی هستند که مردم به آن‌ها بیشتر رجوع می‌کنند. خبرگزاری صداوسیما بیشترین فراوانی را به نمایندگان مجلس (۲۲/۷۸ درصد) اختصاص داده است و نشان‌دهنده این است که خبرگزاری صداوسیما علاوه بر استناد به سخنان افراد و شخصیت‌های دیگر، در پی استناد بیشتر به سخنان نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی بوده است بنابراین استفاده بیشتر خبرگزاری صداوسیما از نظرات نمایندگان ملت به این دلیل بوده است که به نوعی صدای مردم را از زبان نمایندگانشان بیان کند. همچنین خبرگزاری صداوسیما نسبت به خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی به سخنان رهبری و نمایندگان رهبری بیشتر استناد کرده که نشان‌دهنده این است که این خبرگزاری به منویات رهبر معظم انقلاب بیشتر توجه کرده است.

وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشترین فراوانی را به مقامات دولتی (۲۷/۰۲ درصد) اختصاص داده است و همانند ایرنا به سخنان موافقان دولت یازدهم بیشتر استناد کرده است.

عناصر خبری برجسته شده در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی سؤال هشتم این تحقیق است که یافته‌ها نشان می‌دهد عنصر خبری برجسته شده در خبرگزاری ایرنا (که وجه) به صورت ترکیبی بیشترین فراوانی (۵۵ درصد) را داشته و کمترین فراوانی مربوط به عناصر کی و چگونه، هرکدام با (۲/۸۶ درصد) می‌باشد.

در خبرگزاری صداوسیما عنصر خبری (که و چه) به صورت ترکیبی بیشترین فراوانی با (۵۲/۵۴ درصد) و عنصر خبری چگونه با کمترین فراوانی (۳/۷۹ درصد) می‌باشد. در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشترین فراوانی با (۴۵/۹۵ درصد) به عناصر خبری (که و چه) به صورت ترکیبی و کمترین فراوانی با (۵/۴۱ درصد) به عنصر کی اختصاص یافته است. این آمار نشان‌دهنده این است که رسانه‌های مورد بررسی بیشتر به سخنان شخصیت‌ها توجه کرده‌اند. همچنین عنصر خبری چرا و چگونه در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی نسبت به خبرگزاری صداوسیما و خبرگزاری ایرنا بیشتر برجسته شده

است که نشان‌دهنده تحلیلی و تفسیری بودن اخبار بی‌بی‌سی است همچنین نشان می‌دهد که رسانه بی‌بی‌سی بیشتر به دو عنصر خبری که بیشتر اوقات در اخبار دیده نمی‌شود توجه کرده تا مخاطب را تا جای ممکن بی‌نیاز کند و خبر کامل و جامعی را به مخاطبانش بدهد.

شکل خبر (بر اساس نرم یا سخت بودن خبر)، در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی سؤال دهم این تحقیق می‌باشد که طبق یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که در خبرگزاری ایرنا، نرم خبر فراوانی بیشتری نسبت به سخت خبر دارد به طوری که (۶۰ درصد) نرم خبر و (۴۰ درصد) سخت خبر در این رسانه مورد استفاده قرار گرفته است. در خبرگزاری صداوسیما نیز نرم خبر نسبت به سخت خبر فراوانی بیشتری را به خود اختصاص داده است به طوری که نرم خبر با (۵۱/۲۶ درصد) و سخت خبر (۴۸/۷۴ درصد) می‌باشند. در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی نیز نرم خبر با (۵۹/۴۵ درصد) نسبت به سخت خبر (۴۰/۵۵ درصد) بیشتر استفاده شده است. با توجه به اینکه ارائه آمار و ارقام مفاسد اقتصادی با زبان اقتصادی برای مردم و مخاطبان اندکی سخت‌تر است در نتیجه همه رسانه‌های مورد بررسی به سمت نرم خبر گرایش داشته‌اند تا مخاطبان به راحتی بتوانند با اخبار ارتباط بگیرند.

سؤال یازدهم تحقیق ناظر بر حجم مطالب خبری در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است که یافته‌های تحقیق نشان می‌دهند که از لحاظ حجم مطالب خبری، در خبرگزاری ایرنا بیشترین فراوانی به زیر مقوله متوسط (۲۰۰ تا ۴۰۰ کلمه) با (۴۲/۸۵ درصد) و کمترین فراوانی به زیر مقوله کوتاه (۱ تا ۲۰۰ کلمه) با (۲۲/۸۶ درصد) می‌باشد؛ یعنی خبرگزاری ایرنا بیشتر اخبار را در (۲۰۰ تا ۴۰۰ کلمه) منتشر کرده است. در خبرگزاری صداوسیما بیشترین فراوانی به زیر مقوله بلند (بالای ۴۰۰ کلمه) با (۴۱/۷۷ درصد) و کمترین فراوانی (۲۴/۰۶ درصد) به زیر مقوله کوتاه اختصاص داده است به طوری که اخبار (بالای ۴۰۰ کلمه) در این خبرگزاری نسبت به سایر رسانه‌های مورد بررسی بیشترین کاربرد را داشته است. وبسایت بی‌بی‌سی فارسی نیز بیشترین فراوانی به زیر مقوله متوسط (۲۰۰ تا ۴۰۰ کلمه) با (۴۷/۲۹ درصد) و کمترین فراوانی به زیر مقوله بلند

بالای ۴۰۰ کلمه) با (۲۸/۲۰ درصد) اختصاص یافته است؛ به طوری که این وبسایت نسبت به سایر رسانه‌های مورد بررسی از اخبار بالای ۴۰۰ کلمه کمتر و از اخبار کوتاه (۱ تا ۲۰۰ کلمه) بیشتر از سایر رسانه‌ها استفاده کرده است. آمارها نشان‌دهنده این هستند که وبسایت بی‌بی‌سی فارسی از دو رسانه دیگر بیشتر از اخباری با حجم کوتاه‌تر و متوسط استفاده کرده است که نشان‌دهنده مخاطب شناسی بی‌بی‌سی فارسی می‌باشد چراکه مخاطبان به دلیل مشغله‌های فراوان به دنبال تیتروخوانی و خواندن اخبار کوتاه هستند و نه مطالب خبری با حجم بلند؛ به عبارت دیگر وبسایت بی‌بی‌سی فارسی به دلیل مخاطب شناسی بهتر، بیشتر از اخباری که حجم کوتاه داشته‌اند استفاده کرده است. سؤال دوازدهم تحقیق ناظر بر منبع مطالب خبری در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است که یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهند که منبع خبری مورد استفاده در خبرگزاری ایرنا (۸۰ درصد) تولید خبرگزاری می‌باشد و این فراوانی نسبت به رسانه‌های مورد بررسی دیگر در این تحقیق بیشتر است. همچنین ایرنا (۲۰ درصد) را از اخبار غیر تولیدی و از سایر منابع کسب کرده است.

این آمارها نشان می‌دهد که خبرگزاری ایرنا برای بیان نظرات و دیدگاه‌های همسو با دولت دست به تولید خبر زده است و همچنین در استفاده از سایر منابع بیشتر به وبسایت‌ها و خبرگزاری‌ها با (۷۱/۳۵ درصد) ارجاع داده است. خبرگزاری صداوسیما (۲۱/۷۷ درصد) از اخبار را تولید کرده و فقط (۷۹/۲۲ درصد) را از منابع دیگر کسب کرده است. خبرگزاری صداوسیما از بین سایر منابع مورد استفاده از سازمان‌ها و نهادها (۳۴/۳۳ درصد) کسب خبر کرده است.

وبسایت بی‌بی‌سی فارسی با توجه به اینکه در خارج از ایران فعالیت دارد منابع مورد استفاده این رسانه بیشتر غیرتولیدی است به طوری که اخبار منتشر شده در این رسانه با فراوانی (۱۶/۶۲ درصد) به دیگر منابع خبری اختصاص داشته و (۸۴/۳۷ درصد) از اخبار این وبسایت تولید رسانه می‌باشد؛ به عبارت دیگر (۸۴/۳۷ درصد) منابع خبری اخبار این رسانه، وبسایت بی‌بی‌سی فارسی است. وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در استفاده از دیگر منابع بیشترین درصد را به روزنامه‌ها با (۵۲/۵۶ درصد) اختصاص داده و این نشان‌دهنده این است که دست‌اندرکاران بی‌بی‌سی فارسی هرروز اخبار و اطلاعات

روزنامه‌های کشور ما را رصد و پیگیری می‌کنند. وبسایت بی‌بی‌سی فارسی از کانال تلگرامی و اینستاگرام افراد و اشخاص نسبت به دیگر رسانه‌های مورد بررسی کمتر استفاده کرده است چراکه روزنامه‌ها و روابط عمومی سازمان‌ها و نهادها را معتبرتر از دیگر منابع خبری می‌داند.

شخصیت‌های مطرح‌شده در خبر، در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی سؤال سیزدهم تحقیق می‌باشد که طبق یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که شخصیت‌های مطرح‌شده در خبر در خبرگزاری ایرنا بیشترین فراوانی به زیر مقوله اشاره نشده با (۲۹/۲۸ درصد) اختصاص یافته است؛ یعنی در اخبار این خبرگزاری (۲۹ درصد) به هیچ شخصیتی اشاره نکرده است. در خبرگزاری صداوسیما نیز همین زیر مقوله با ۳۴ درصد و در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی زیر مقوله اشاره نشده با (۲۵ درصد) بوده است که این آمار حاکی از آن است که رسانه‌های مذکور در اخبار خود قریب به (۳۰ درصد) به هیچ‌کدام از افراد و شخصیت‌های مطرح‌شده اشاره نداشته‌اند.

در خبرگزاری ایرنا در بین اخباری که به شخصیت‌ها اشاره شده، مدیران دستگاه نظارتی و قضایی بیشترین فراوانی (۱۶/۴۲ درصد) و کمترین فراوانی به متهمان اقتصادی با (۳/۵۸ درصد) مربوط می‌شود که نشان‌دهنده این است که این خبرگزاری در متن اخبار خود به مدیران دستگاه‌های نظارتی و قضایی توجه داشته‌اند و درصدد این بوده‌اند که در متن اخبار به این افراد اشاره داشته باشند.

در اخبار خبرگزاری صداوسیما و از بین اخباری که در آن‌ها به شخصیت‌ها اشاره شده بیشترین فراوانی به مدیران دولت دهم با (۱۹ درصد) و کمترین فراوانی به متهمان اقتصادی و مدیران دولت یازدهم هرکدام با (۴/۴۴ درصد) اختصاص یافته است.

در اخبار وبسایت بی‌بی‌سی فارسی از بین اخباری که در آن‌ها به شخصیت‌ها اشاره شده بیشترین فراوانی به مدیران دولت یازدهم با (۱۶ درصد) و مفسدان اقتصادی با (۱۳ درصد) اختصاص یافته است همچنین به زیر مقوله مفسدان اقتصادی در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی نسبت به دیگر رسانه‌ها بیشتر استفاده شده است که نشان‌دهنده این است که این رسانه درصدد این امر بوده که در متن اخبار خود برای تأثیرگذاری بر افکار مخاطبان از مفسدان اقتصادی بیشتر استفاده کند.

سؤال چهاردهم تحقیق ناظر بر دستگاه یا نهاد مرتبط با مفاسد اقتصادی در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی است که یافته‌ها نشان می‌دهند دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی مورد اشاره در خبر خبرگزاری ایرنا بیشترین درصد به زیر مقوله اشاره نشده با (۴۲ درصد) مربوط می‌شود؛ یعنی در کمتر از نیمی از اخبار این رسانه به دستگاه خاصی که با مفاسد اقتصادی مرتبط باشد اشاره نشده است. در خبرگزاری صداوسیما نیز زیر مقوله اشاره نشده با (۵۱ درصد)، یعنی بیش از نیمی از اخبار این رسانه به دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی اشاره نداشته است. در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی این درصد به (۳۹) می‌رسد؛ این آمار حاکی از آن است که رسانه خارجی (وبسایت بی‌بی‌سی فارسی) بیشتر از رسانه‌های داخلی (خبرگزاری ایرنا و خبرگزاری صداوسیما) به دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی اشاره کرده‌اند و این نشان می‌دهد که وبسایت بی‌بی‌سی فارسی با دقت و ریزبینی بر مسائل مفاسد اقتصادی تکیه کرده و درصدد نمایش نهادهای مرتبط با مفاسد بوده است.

در خبرگزاری ایرنا در بین اخباری که در آن‌ها به دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی اشاره شده بیشترین فراوانی به بانک و مؤسسه مالی با (۲۲/۸۵ درصد) و کمترین فراوانی به وزارت خانه‌های دولتی با (۷/۱۵ درصد) اختصاص یافته که نشان‌دهنده این است که مسأله مفاسد اقتصادی بیش از اینکه کل دولت را در برگیرد بیشتر با بانک‌ها و مؤسسات مالی آمیخته است.

در خبرگزاری صداوسیما از بین اخبار مورد اشاره به دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی بیشترین فراوانی به بانک و مؤسسه مالی با (۱۷/۰۹ درصد) و کمترین فراوانی به وزارت خانه‌های دولتی با (۵/۰۷ درصد) اختصاص داشته است.

در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی از بین اخباری که به دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی اشاره داشته، همانند خبرگزاری ایرنا و خبرگزاری صداوسیما بیشترین فراوانی را بانک و مؤسسه مالی با (۱۸/۹۱ درصد) و کمترین فراوانی را وزارت خانه‌های دولتی با (۵/۴۱ درصد) داشته‌اند؛ در واقع وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در بیش از نیمی از اخبار خود به دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی اشاره داشته است.

خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در همین مقوله با شهرداری و شورای شهر که همسو با دولت مستقر نبوده است بیشتر از دیگر رسانه‌های مورد بررسی در این تحقیق به عنوان دستگاه مرتبط با مفاسد اقتصادی اشاره کرده‌اند.

سؤال پانزدهم تحقیق ناظر بر این است که وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفاسد اقتصادی به کدام یک از مفاسد اقتصادی دیگری اشاره داشته‌اند که یافته‌ها نشان می‌دهند «دیگر مفاسد مطرح شده در خبر» در خبرگزاری ایرنا، خبرگزاری صداوسیما و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی زیر مقوله اشاره نشده به ترتیب با (۴۷/۱۴ درصد)، (۵۱/۸۹ درصد) و (۴۱/۸۹ درصد) را به خود اختصاص داده است یعنی در این رسانه‌ها درصدی که ذکر کردیم در انتشار اخبار مفاسد اقتصادی به مفاسد اقتصادی دیگری غیر از همان موضوع اصلی، اشاره نداشته‌اند. در بین اخباری که به مفاسد دیگری در متن اخبار اشاره داشته‌اند خبرگزاری ایرنا بیشترین فراوانی را به مفاسد اقتصادی بابک زنجانی با (۱۲/۸۵ درصد) و کمترین فراوانی را به بنیاد شهید با (۲/۸۵ درصد) اختصاص داده است و این نشان می‌دهد که خبرگزاری ایرنا با توجه به دولتی بودنش درصدد این بوده است که مفاسد اقتصادی دولت قبل را یادآور شود تا مسائل مفاسد اقتصادی در دولت یازدهم را کوچک نشان دهد تا بتواند افکار عمومی را به این نتیجه برساند که مفاسد اقتصادی دولت دهم بیشتر از مفاسد اقتصادی دولت یازدهم بوده است.

خبرگزاری صداوسیما بیشترین درصد را به مفاسد اقتصادی بانک‌ها با (۱۲/۶۶ درصد) و کمترین فراوانی را به تأمین اجتماعی و بنیاد شهید با (۲/۵۴ درصد) اختصاص داده است. وبسایت بی‌بی‌سی فارسی نیز همانند خبرگزاری ایرنا بیشترین فراوانی را به مفاسد اقتصادی بابک زنجانی با (۱۰/۸۱ درصد) و کمترین فراوانی را به بیمه، بنیاد شهید با (۶/۷۶ درصد) اختصاص داده است. بر اساس این آمارها وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در نسبت با دو رسانه مورد بررسی، بیشتر به مفاسد اقتصادی بنیاد شهید و تأمین اجتماعی پرداخته است. همچنین فساد سه هزار میلیاردی در خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشتر از خبرگزاری صداوسیما تکرار شده است و این نشان می‌دهد که این رسانه‌ها درصدد برجسته کردن مفاسد اقتصادی دولت قبل و مفاسد اقتصادی گذشته

هستند تا اذهان مردم را به سمتی که خود می‌خواهند هدایت کنند و خود را از زیر بار سنگین مفسد اقتصادی برهانند.

دلایل مورد اشاره مفسد اقتصادی در وبسایت خبرگزاری صداوسیما، خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در پوشش اخبار مفسد اقتصادی سؤال‌شانزدهم تحقیق است که یافته‌ها نشان می‌دهند دلایل مفسد اقتصادی مطرح‌شده در خبر، در خبرگزاری ایرنا، خبرگزاری صداوسیما و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی زیر مقوله اشاره نشده به ترتیب با (۴۳/۵۷ درصد)، (۲۷/۸۵ درصد) و (۵۱/۳۵ درصد) را به خود اختصاص داده است؛ یعنی در این رسانه‌ها درصدی که ذکر کردیم در انتشار اخبار مفسد اقتصادی به دلایل مفسد اقتصادی اشاره نداشته‌اند.

در بین دلایل ذکر شده برای مفسد اقتصادی در خبرگزاری ایرنا، دولتی بودن اقتصاد با (۱۴/۲۸ درصد) بیشترین و زیر مقوله عدم دسترسی به اطلاعات و آزادی رسانه‌ها با (۵ درصد) کمترین درصدها را به خود اختصاص داده‌اند که نشان‌دهنده این است که خبرگزاری ایرنا به دلیل دولتی بودن دلایل مفسد اقتصادی را منتسب به پیکره اقتصادی کشور می‌داند و با بیان این دلیل به‌عنوان اصلی‌ترین دلیل مفسد اقتصادی، دولت مدیران دولت یازدهم را در بروز مفسد اقتصادی مبرا می‌کند. همچنین با کمتر نشان دادن زیر مقوله عدم دسترسی به اطلاعات و آزادی رسانه‌ها درصدد این بوده است که دولت یازدهم را مدافع آزادی رسانه‌ها و آزادی بیان نشان دهد؛ در حالی که این زیر مقوله در وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشتر از دو رسانه مورد بررسی بوده است چراکه وبسایت بی‌بی‌سی فارسی درصدد نشان دادن نبود آزادی و عدم دسترسی به اطلاعات در کشور ما بوده است به طوری که این زیر مقوله در اخبار این رسانه (۸ درصد) بوده است. در خبرگزاری صداوسیما بیشترین فراوانی به خلأ قانونی با (۲۰/۲۵ درصد) و کمترین فراوانی به عدم دسترسی به اطلاعات و آزادی رسانه‌ها با (۳/۸۰ درصد) اختصاص یافته است و این نشان می‌دهد که خبرگزاری صداوسیما کلیت پیکره اقتصادی کشور را مشکل نمی‌داند بلکه دلیل مفسد اقتصادی را خلأ قانونی (۲۰ درصد) و عدم اجرای قانون و سوءاستفاده از موقعیت شغلی (۱۵ درصد) می‌داند و این نشان‌دهنده این است که خبرگزاری صداوسیما دلیل مفسد اقتصادی را کنشگران سیاسی می‌داند.

همچنین در بین اخباری که به دلایل مفاسد اقتصادی اشاره داشته‌اند وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشترین فراوانی را به خلأ قانونی و ضعف دستگاه‌های نظارتی با (۱۰/۸۱ درصد) و کمترین فراوانی را به دولتی بودن اقتصاد با (۲/۷۱ درصد) اختصاص داده است؛ در واقع این رسانه درصدد این بوده است که دلیل مفاسد اقتصادی را نه دولتی بودن اقتصاد، بلکه ناشی از خلأ قوانین و ضعف دستگاه‌های نظارتی عنوان کند. این رسانه نیز عدم اجرای قانون و سوءاستفاده از موقعیت شغلی را که مرتبط با کنشگران سیاسی هست کمتر نشان داده است به طوری که تنها ۵ درصد از اخبار را به این زیر مقوله اختصاص داده است.

نتیجه‌گیری

خبرگزاری ایرنا در پی این بوده است که به مخاطبان و افکار عمومی جامعه نشان دهد که بیشتر مدیران دولتی از سلامت مالی برخوردار هستند و مقصر اصلی مفاسد اقتصادی علی‌الخصوص موضوع فیش‌های حقوقی دولت دهم است و منتقدانی که مسأله حقوق نجومی را مطرح می‌کنند بیشتر سیاسی است و نه واقعی.

خبرگزاری ایرنا در پی آن بوده است که به حقوق‌های دریافت شده توسط اعضای دولت و مدیران وجه قانونی بدهد و به مخاطبان و افکار عمومی بگوید که حقوق‌ها قانونی بوده و نه غیرقانونی.

خبرگزاری ایرنا به‌عنوان رسانه دولتی به مخاطبان و افکار عمومی این اطلاعات را منتقل می‌کند که مسأله مفاسد اقتصادی مختص دولت نیست و در سایر قوا و سایر نهادهای کشور است.

بی‌بی‌سی فارسی و خبرگزاری ایرنا در پی آن بوده‌اند که موضوع غیرقانونی بودن ملاک شهرداری را در اذهان برجسته‌تر کنند.

وبسایت بی‌بی‌سی فارسی ضمن مقصر جلوه دادن دولت دهم در مفاسد اقتصادی در پی بی‌اعتبار کردن نظام جمهوری اسلامی ایران است و مفاسد موجود در کشور را به‌کل نظام جمهوری اسلامی مرتبط می‌داند نه احزاب سیاسی.

وبسایت بی‌بی‌سی فارسی در اخبار خود بیشترین فراوانی را به عدم جهت‌گیری اختصاص داده است که نشان‌دهنده عملکرد حرفه‌ای‌تر این رسانه است.

خبرگزاری ایرنا هیچ‌نگاه مثبتی نسبت به دولت دهم و شهرداری نداشته است و نشانگاه جهت‌گیری مثبت در ایرنا بیشتر به دولت یازدهم اختصاص داشته است.

وبسایت بی‌بی‌سی فارسی بیشتر از رسانه‌های ایرنا و صداوسیما به منتقدان دولت یازدهم نگاه منفی داشته است؛ در واقع برای پنهان کردن حمایت از دولت یازدهم به منتقدان دولت که عموماً از طیف اصولگرایان هستند بیشتر نگاه منفی داشته است.

خبرگزاری ایرنا برای اینکه بتواند در مدت‌زمان کمتری و بلافاصله افکار عمومی را در دست بگیرد، بیشتر از سایر رسانه‌ها به مصاحبه تلفنی پرداخته است.

تفسیر و تحلیل مفاسد اقتصادی در خبرگزاری ایرنا و خبرگزاری صداوسیما کمتر مورد توجه واقع شده است که نشان می‌دهد نگاه غیر تحلیلی در اخبار خبرگزاری ایرنا و خبرگزاری صداوسیما مشهود است. البته در تفسیر و تحلیل اخبار مفاسد اقتصادی خبرگزاری ایرنا تقریباً بهتر از خبرگزاری صداوسیما کار کرده است.

در هر سه رسانه بیشترین فراوانی مربوط به ارزش خبری شهرت بوده است که نشان‌دهنده غلبه نگاه اداری، غیر تحلیلی و عافیت‌طلبی در رسانه‌های مورد بررسی بخصوص رسانه‌های داخلی می‌باشد که برای روزنامه‌نگاری حرفه‌ای و مسئول که باید صدای مردم باشد و نظرات مردم را جویا شود قابل توجیه نیست.

خبرگزاری ایرنا با برجسته کردن مفاسد دولت قبل نظیر بابک زنجانی و فساد سه هزار میلیاردی و ... سعی در کوچک کردن موضوع حقوق‌های نجومی و دیگر مفاسد دولت یازدهم داشته است.

وبسایت بی‌بی‌سی فارسی عدم اجرای قانون و سوءاستفاده از موقعیت شغلی را که مرتبط با کنشگران سیاسی هست کمتر نشان داده است.

خبرگزاری صداوسیما نسبت به خبرگزاری ایرنا و وبسایت بی‌بی‌سی فارسی به سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی و نمایندگان ایشان در دستگاه‌ها و نهادها بیشتر استناد کرده که نشان‌دهنده این است که این خبرگزاری به منویات رهبر معظم انقلاب بیشتر توجه کرده است.

خبرگزاری صداوسیما با نگاهی رسانه‌ای و ملی در پی سیاسی کردن و مقصر جلوه دادن یک شخص و یا حزب نیست، بلکه به هرکدام از نهادهای مربوطه در بروز مفاسد اقتصادی سهمی را قائل می‌شود و در پی مطالبه از آنها است.

خبرگزاری صداوسیما نسبت به دولت یازدهم در قضیه حقوق‌های نجومی و به طور اعم مسأله مفاسد اقتصادی نگاه منفی دارد و بیشتر در پی چگونگی مبارزه و مقابله با مفاسد اقتصادی و بیان سوءاستفاده مدیران از موقعیت شغلی بوده است.

پیشنهادها

پیشنهادهای کاربردی

با توجه به وجود مفاصد اقتصادی در کشور و همچنین ایجاد شکاف بین حاکمیت و مردم به دلیل بروز مفاصد اقتصادی، رسانه‌های جمعی کشور و در رأس آن‌ها رسانه ملی باید رویکردی عمیق‌تر و با نگاهی کارشناسانه و با پرهیز از نگاه حزبی و جناحی به مسأله مفاصد اقتصادی ورود کند چراکه یکی از مطالبات رهبر انقلاب اسلامی از رسانه‌ها این است که در حوزه مبارزه با مفاصد اقتصادی نگاه سیاسی و جناحی نداشته باشند و این مبارزه را به اغراض سیاسی آلوده نکنند.

سازمان صداوسیما به عنوان یکی از نهادهای مهم در امر مبارزه با مفاصد اقتصادی و شفاف‌سازی اقتصادی، می‌تواند با برگزاری دوره‌های تخصصی - آموزشی برای خبرنگاران و روزنامه‌نگارانی که در حوزه اقتصاد و به‌طور خاص مفاصد اقتصادی فعالیت می‌کنند، به بهبود کیفیت اخبار این حوزه کمک کند؛ چراکه این حوزه از اخبار، نیاز به عملکرد حرفه‌ای و تخصصی دارد.

بر اساس یافته‌های تحقیق، اخبار مربوط به دیگر اشکال مفاصد اقتصادی همچون کوه‌خواری و زمین‌خواری کمتر مورد توجه این رسانه‌های خبری قرار گرفته است بنابراین پیشنهاد می‌شود رسانه ملی به همه اشکال مفاصد اقتصادی موجود در کشور نگاه داشته و آن را برای مخاطبان و برای شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی مدنظر قرار دهد.

پیشنهادهای پژوهشی

آنچه از فرایند این پژوهش پیشنهاد می‌شود این است که علاوه بر برنامه‌های خبری، موضوع مفاصد اقتصادی را در دیگر برنامه‌های تولیدی رسانه ملی نظیر برنامه‌های گفتگو محور، سریال‌ها و ... نیز مورد بررسی قرار داده تا مشخص شود که رویکرد رسانه ملی در دیگر برنامه‌ها نسبت به مفاصد اقتصادی به چه صورتی است و آیا با نتایج این پژوهش تفاوت‌ها و شباهت‌هایی دیده می‌شود یا خیر.

ما در این پژوهش از روش تحلیل محتوای کمی استفاده کردیم، ولی با توجه به موضوع مفاصد اقتصادی، پیشنهاد می‌شود برای بررسی عمیق‌تر و همچنین مشخص

کردن گفتمان حاکم بر بخش‌های خبری رسانه‌های مذکور درباره مفاسد اقتصادی، در پژوهش‌های بعدی از روش‌های کیفی نظیر تحلیل محتوای کیفی و یا تحلیل گفتمان استفاده شود.

فهرست منابع

۱. بدیعی، نعیم (۱۳۶۹). معیارهای گزینش خبر: کدام خبر، چرا؟، تهران: فصلنامه رسانه (۱۶)
۲. بشیر، حسن (۱۳۹۲). خبر. تهران: دانشگاه امام صادق.
۳. دهقان، علیرضا (۱۳۷۸). بررسی تأثیر رسانه‌ها بر افکار عمومی (کاربرد یک الگوی جامعه‌شناختی) فصلنامه علوم اجتماعی، (۱۳) ۵
۴. شاکری، مجتبی (۱۳۸۴). رسانه‌های جمعی و انتخابات ریاست جمهوری، قم، مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما.
۵. گیل، دیوید، ادمز، بریجت، (۱۳۸۴). الفبای ارتباطات (رامین کریمیان و همکاران، مترجم). چاپ دوم، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها (نشر اثر اصلی ۱۹۹۷).
۶. مهدی زاده، سید محمد (۱۳۹۲). نظریه‌های رسانه: اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی، چاپ سوم. تهران: نشر همشهری.

